

بررسی کیفیت سود در بازارهای بورس و فرابورس

محمدعلی شریفی گرم دره^۱، مهدی ناظمی^۲، سید علیرضا میر محمد صادقی^۳

^۱ کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه غیر انتفاعی امام جواد (ع) یزد

^۲ استادیار، دانشگاه تربیت مدرس

^۳ دانش پژوه دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بناب

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی کیفیت سود در بازارهای بورس و فرابورس می باشد. روش تحقیق توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای می باشد. با توجه به تاکید استاندارد حسابداری بر سود مندی تصمیم، کیفیت سود و گزارشگری مالی مورد توجه سرمایه گذاران جهت تصمیم‌گیری است و کیفیت سود به طور غیر مستقیم شاخصی بر ارزیابی کیفیت استاندارد گزارشگری محسوب می‌شود. تحلیل گران مالی، مدیران و سرمایه‌گذاران در سال‌های اخیر به گزارش سودآوری شرکت‌ها توجه زیادی داشته‌اند. مدیران علاقه‌مند به حفظ رشد سود هستند زیرا پاداش آنان اغلب به سود شرکت وابسته است. سود حسابداری و اجزای آن از جمله اطلاعاتی محسوب می‌شود که در هنگام تصمیم‌گیری توسط افراد در نظر گرفته می‌شود. تصمیم بر اساس سود ناقص یا کم کیفیت، موجب انتقال نامطلوب ثروت می‌شود. در تعیین ارزش شرکت نه تنها به کمیت، بلکه به کیفیت سود نیز توجه می‌شود. کیفیت سود زمانی مطرح می‌شود که تحلیلگران مالی تعیین کنند تا چه میزان سود گزارش شده، منعکس کننده‌ی سود واقعی است. برداشت عموم سرمایه‌گذاران از مفهوم سود واقعی، سود حاصل از عملیات عادی قابل تکرار در سالهای مالی آینده و ایجاد کننده جریان‌های نقدی است. مفهوم کیفیت سود به دو ویژگی سودمندی در تصمیم‌گیری و ارتباط بین کیفیت سود و سود اقتصادی اشاره می‌کند.

واژه‌های کلیدی: کیفیت سود، بازار بورس، بازار فرابورس، سودآوری شرکت‌ها

مقدمه

در عصر حاضر به علت گسترش فعالیت‌های اقتصادی و توسعه بازارهای مالی و رونق سرمایه‌گذاری در بازارهای سرمایه‌های علی‌الخصوص بورس اوراق بهادار توسط اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله مهمترین ابزار جهت تصمیمات درست و اتخاذ منفعت مورد انتظار و استفاده به موقع و مطلوب از امکانات مالی دسترسی، به اطلاعات به موقع و تحلیل درست آن می‌باشد. اطلاعاتی که استفادکنندگان صورت‌های مالی شرکت‌ها در تصمیم‌گیریهای خویش مورد توجه قرار می‌دهند، اطلاعات با سود شرکتها میباشد که در هرگونه اطلاعاتی که مرتبط با شرکتها بوده باشد و با عملکرد و وضعیت مالی شرکت رابطه داشته باشد بر سود تاثیرگذار خواهد گذاشت (اورلر^۱ و همکاران، ۲۰۱۴).

بازارهای مالی و علی‌الخصوص بازار سرمایه در اقتصاد جایگاه ویژه‌ای و نقش مهمی دارند که مرکز فرآیندهای اقتصادی می‌باشند. امروزه اقتصاددانان توسعه اقتصادی را انباشت سرمایه می‌دانند که در بسیاری از کشورهای دنیا بر بازارهای سرمایه تاثیر گذاشته است. در واقع بازارهای سرمایه مانند پلی هستند که پس انداز واحدهای کسب و کار دارای مزاد شرکتها یا دولت‌ها را به واحدهای سرمایه‌گذار که نیازمند هستند را انتقال می‌دهند (قربانی و همکاران، ۱۳۹۹). با توجه به فرآیند جهانی شدن و ایجاد تحولات مهم در بازارهای سرمایه و توسعه این بازارهای سرمایه یکی از کلیدی‌ترین گسترش زمینه‌های پس انداز و سرمایه‌گذاری و رشد و توسعه‌های اقتصادی به شمار خواهد آمد؛ بنابراین در بازارهای مالی کشورهای توسعه یافته و بازارهای مکملی به فعالیت می‌پردازند که سالانه گردش مالی دارند. از جمله این بازارهای مکمل می‌توان به فرابورس اشاره کرد (اندروس^۲ و همکاران، ۲۰۱۳).

به این دلیل اهمیت نقش فرابورس در بازارهای سرمایه این بازارها کمتر مورد بررسی توسط پژوهشگران قرار گرفته و تحقیقات حسابداری انجام شده در ایران نیز بیشتر بر بورس اوراق بهادار تمرکز یافته است و از این رو تحقیق حاضر به بررسی بازارهای مختلف بورس و فرابورس و کیفیت سود ایران می‌پردازد تا به نهادهای مختلفی که در ادامه شرح داده می‌شود در رسیدن به اهدافشان کمک کند (دهقان و همکاران، ۱۳۹۹).

اول، سرمایه‌گذاران برای گرفتن تصمیمات اقتصادی خود، متکی به اطلاعات حسابداری از جمله سود می‌باشند که بررسی و مقایسه کیفیت سود شرکت‌های فرابورس و بورس از این جهت دارای اهمیت است که به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا بتوانند تصمیمات معقول در بازار بگیرند. دوم، مدیران نیز یکی از گروه‌هایی می‌باشند که بیشترین توجه را به سود دارند و مدیران از حفظ روند رو به رشد سود بهره‌مند می‌گردند و اکثراً پاداش آنها بر میزان سود شرکتها تأثیر دارد؛ بنابراین بررسی کیفیت سود شرکتها بر روی فرابورس و بورس را برای مدیران فراهم می‌سازد که از نحوه سود شرکت‌شان اطلاع یابند. سوم، قانون‌گذاران و نهادهای نظارتی برای کارایی موثرتر و شفاف‌تر شدن بازارهای مالی و افزایش یافتن سرمایه‌گذاری در این گونه بازارها و در راستای حمایت از سرمایه‌گذاران و پاسخ به انتظارات آنان در بازار اقدام به وضع قوانین و مقررات و دستورالعمل‌هایی می‌کنند. از این رو این مطالعه می‌تواند به آنان کمک کند تا از طریق قوانین و مقررات حاکم بر بازار آگاهی یابند و در جهت بهبود آن اقدام نمایند.

¹-Oler

²-Andreou

مبانی نظری پژوهش

کیفیت سود

یک مدیر برای تصمیم گیری‌های آتی خود در جهت رشد کسب و کار به اطلاعات مختلفی از جمله اطلاعات بازار، اطلاعات حسابداری و جریان‌های نقدی عملیاتی آتی نیاز دارد. سیستم حسابداری اطلاعات لازم برای این گونه تصمیم گیری‌ها را در اختیار مدیران قرار می‌دهد. با توجه به اینکه تصمیمات بهینه براساس اطلاعات با کیفیت اتخاذ می‌شوند، در حسابداری انواع مختلفی از گزارش‌ها بر اساس اطلاعات ثبت شده در نرم افزار حسابداری برای شفافیت بیشتر از عملکرد شرکت ارائه می‌شود. در این بین سود را می‌توان یکی از اطلاعات مهم در تصمیمات اقتصادی دانست (منصورفر و همکاران، ۱۳۹۲). سود به عنوان ابزار سنجش اثربخشی مدیریت و نیز معیاری برای ارزیابی و پیش بینی تصمیم گیری‌ها در کسب و کارها مورد توجه مدیران و سرمایه گذاران و تحلیل گران قرار گرفته است (النجار^۱، ۲۰۱۵).

سود در اصطلاح حسابداری برابر با تفاوت درآمد و هزینه است. سود به مبلغی گویند که بدون هیچ مسئولیت ضمنی و هیچ مشکلی به راحتی خرج گردد و رفاه برای ما ایجاد شود (اندروس و همکاران، ۲۰۱۳). سود یک ابزار تکنیکال برای افزایش کارایی مدیریت و فراهم کردن فرایند تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی سیستماتیک برای رسیدن به اهداف میان مدت بلند مدت و همچنین، به اختلاف بین افزایش درآمد و کاهش هزینه سود گویند (میلک^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). سود را می‌توان منفعت مالی به دست آمده از یک فعالیت تجاری، البته بعد از کسر تمام هزینه‌های انجام شده در طول دوره مالی تعریف نمود. سود حاصل از فعالیت تجاری متعلق به صاحبان آن کسب و کار است و تصمیم‌گیری برای تخصیص این سود به عهده آنها است. آنچه در حسابداری به عنوان سود گزارش می‌شود، یعنی همان اختلاف بین درآمدهای حاصل از فروش کالا یا ارائه خدمات با تمام هزینه‌های انجام شده در طول دوره را می‌توان به سه نوع سود عملیاتی، سود ناخالص و سود خالص تقسیم نمود (ساریخانی و همکاران، ۱۳۹۵).

سود حسابداری کل درآمد شرکت است که طبق اصول حسابداری (GAAP) محاسبه می‌شود و شامل هزینه‌های صریح انجام امور تجاری مانند هزینه‌های عملیاتی، استهلاک، بهره و مالیات است. سود حسابداری میزان پول باقی‌مانده را که پس از کسر هزینه‌های صریح اداره تجارت نشان می‌دهد (رستمی و همکاران، ۱۳۹۰).

سود اقتصادی به اختلاف بین مبلغ درآمد حاصل از فروش با هزینه تمامی ورودی‌ها و هزینه‌های فرصت گفته می‌شود. در محاسبه سود اقتصادی، هزینه فرصت و هزینه‌های صریح از درآمد کسب شده کسر می‌شود. هزینه فرصت نوعی هزینه ضمنی است که توسط مدیریت تعیین می‌شود و براساس سناریوها و چشم اندازهای مختلف متفاوت خواهد بود. هزینه اقتصادی، تفاوت میان کل درآمد و کل هزینه، با در نظر گرفتن هزینه فرصت است. به عبارتی، در کنار عواملی همچون ارزش باقی‌مانده، تغییرات سطح تورم، نرخ مالیات و نرخ بهره در گردش پول، در نظر گرفتن هزینه فرصت از دست رفته کلیدی‌ترین عامل در محاسبه سود اقتصادی و همچنین وجه تمایز اصلی سود اقتصادی با سود حسابداری است. به طور ساده، اگر که درآمد، بیشتر از هزینه فرصت باشد، سود اقتصادی حاصل می‌شود. اگر بین چندین انتخاب برای سرمایه‌گذاری، یکی را انتخاب کنید، تفاوت هزینه‌ی بهترین انتخاب و انتخاب‌های دیگر، همان هزینه فرصت^۳ یا هزینه فرصت از دست رفته نامیده می‌شود. به بیانی دیگر، هزینه فرصت از دست‌رفته در حسابداری به آن معناست که اگر قسمتی از دارایی‌های خود را به منظور تولید یک محصول

¹-Al-Najjar

²-Mike

³-Opportunity Cost

خاص سرمایه‌گذاری کنید، فرصت سرمایه‌گذاری را در پروژه‌ها یا دیگر محصولات از دست خواهید داد. هزینه فرصت برای تولید کالا یا خدمات، عموماً از هزینه حسابداری بیشتر است؛ چرا که ارزش ریالی هزینه‌های آشکار و هزینه‌های غیرآشکار را نیز شامل می‌شود. هزینه‌های آشکار همان هزینه‌های حسابداری هستند و هزینه‌های غیرآشکار، به هزینه‌های ضمنی و یا غیرعینی اشاره دارند. سود حسابداری تفاوت میان هزینه‌ها و درآمدهاست. این سود بر طبق اصول حسابداری محاسبه می‌شود. منظور از هزینه‌ها، هزینه‌های داخلی برای انجام امور است (میکی و همکاران، ۲۰۱۴)؛ اما سود اقتصادی، تفاوت میان هزینه‌ها و درآمدها با در نظر گرفتن هزینه‌های عینی و صریح و هزینه‌های ضمنی است. منظور از هزینه‌های ضمنی، پرداخت‌هایی است که برای اطمینان دادن به منابع مالی شرکت به آن‌ها نیاز داریم. به این هزینه، هزینه سرمایه‌ای نیز گفته می‌شود. به طور کلی می‌توان گفت که سود حسابداری، سودی است که حتماً به دست آمده و حاصل شده است؛ اما سود اقتصادی به دلیل نوسان‌های موجود، ممکن است هر لحظه تغییر کند؛ یعنی مانند سرمایه‌گذاری در بورس است و نمی‌توان قطعیتی برای آن قائل بود (کلوت^۱ و همکاران، ۲۰۱۶).

تفاوت سود اقتصادی و حسابداری، ناشی از تفاوت دیدگاه اقتصاددانان و حسابداران است. حسابداران برای محاسبه میزان استهلاک از روش‌های خطی مستقیم یا تصاعدی استفاده می‌کنند؛ اما اقتصاددانان به شیوه‌هایی روی می‌آورند که مبتنی بر بهره است. سرمایه‌گذاران از طریق تحلیل‌های پیاپی به دنبال این هستند که نوسان‌های قیمت را برآورد کنند و درباره شیوه سرمایه‌گذاری تصمیم بگیرند. حسابداران اطلاعاتی را در مورد جریان‌های نقدی ارائه می‌کنند؛ اما محاسبه سود اقتصادی، امری است که بر عهده سرمایه‌گذاران است. یکی از موارد دیگر تفاوت میان سود اقتصادی و سود حسابداری، این است که همیشه سود اقتصادی نسبت به سود حسابداری کمتر است (قدران و همکاران، ۱۳۹۹). می‌توان مشاهده کرد که سود حسابداری در مقایسه با سود اقتصادی، تنها در سال‌های جهشی حاصل می‌شود. هم‌چنین سود حسابداری در مقایسه با سود اقتصادی، برای مدت معینی محاسبه می‌شود. سود حسابداری از تفاوت میان درآمدها و هزینه‌ها به دست می‌آید اما در این محاسبه، هزینه‌های فرصت را در نظر نمی‌گیریم. در سمت مقابل، سود اقتصادی تفاوت میان کل درآمدها و کل هزینه‌هایی است که شامل هزینه فرصت نیز می‌شود. به عبارتی سود حسابداری را می‌توان به عنوان درآمدی تعریف کرد که پس از کسر هزینه‌های صریح به دست می‌آید. در سمت مقابل سود اقتصادی درآمد ناشی از هزینه‌های صریح و ضمنی است. سود حسابداری برای مدتی معین محاسبه می‌شود و میزان آن کمتر از سود اقتصادی است (لین^۲ و همکاران، ۲۰۱۶).

آلتمن (۲۰۰۴) کیفیت سود را به توانایی سود گزارش شده برای انعکاس سود واقعی شرکت و همچنین سودمندی سود گزارش شده، جهت پیش بینی سود آتی تعریف کرد. بلووی (۲۰۰۷) کیفیت سود به ثبات، تداوم و عدم نوسان پذیری سود گزارش شده، تعریف کردند. سود با کیفیت، سودی است که روش‌ها و برآوردهای حسابداری مورد استفاده در ایجاد آن، عاری از تعصب و طرفداری باشند (کوبیا^۳ و همکاران، ۲۰۱۴). کیفیت سود حسابداری تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل قرارداد که برخی از آنها ریشه در انگیزه‌های مدیران برای مدیریت اعداد و ارقام گزارش شده دارد. انگیزه‌های مدیریتی ممکن است تحت تأثیر پذیرش بورس اوراق بهادار در بازار سرمایه قرار گیرد. طبق تئوری رفتار فرصت طلبانه کیفیت سود گزارش شده مالی و کیفیت سود شرکت‌ها بعد از درج نام آنها در فهرست نرخ‌های بورس و عرضه سهام نسبت به قبل آنکه مالکیت خصوصی یا عمومی خارج از

¹-Clout

²-Lin

³-Kouaiba

فراپورس باشد تحت فشارهای بازار سرمایه و منافع مدیریت کاهش خواهد یافت این در حالی است که مدیران علاقه مند به حفظ رشد سود می‌باشند (قدردان و همکاران، ۱۳۹۹).

کیفیت سود یک درآمد گزارش شده معقول و پشتیبان در صورت‌های مالی است و نشان دهنده قابل اعتماد و اتکا بودن سود گزارش شده است که منعکس کننده قدرت سود هر تجارتي است. فرایند تعریف کیفیت سود نتیجه توازن بین دو مقوله قابلیت اطمینان و اعتماد است. سود به کیفیت بالا که بیان شده، تعبیر شده است. اگر بتوان آن را تخمین زد و دوره زمانی آن را مشخص سازند. از دیدگاه سرمایه گذاران، سود بی کیفیت ناخوشایند است و به دلیل آنکه رشد اقتصادی را از طریق تخصیص غیر بهینه سرمایه کاهش می‌دهد، ناکاراست (خواجوی و همکاران، ۱۳۹۲). سود با کیفیت به لحاظ کاهش ریسک اطلاعات که با کاهش هزینه حقوق صاحبان سهام و افزایش حجم معاملات ارتباط دارد، موجب کاهش هزینه سرمایه میگردد. اگر عموم مردم به فرایند گزارشگری مالی یا به اطلاعات مالی منتشر شده اطمینان نداشته باشند، از سرمایه گذاری منصرف می‌شوند و این امر به نوبه خود از گسترش بازار سرمایه و رشد اقتصادی جلوگیری می‌کند؛ بنابراین کیفیت سود در سرمایه گذاران برای انجام سرمایه گذاری بیشتر اشتیاق ایجاد می‌نماید (ریل^۱، ۲۰۱۴). یکی از مشکلات اصلی در ارزیابی سرمایه گذاری‌ها تمایل سرمایه گذاران به تمرکز بر بازده سهام و عدم توجه کافی به ریسک سرمایه گذاری می‌باشد. سرمایه گذاران بدنبال سرمایه گذاری در پروژه‌ها، طرح‌ها و بازارهایی هستند که با اطمینان بال سود مورد انتظار خود را بدست آورند. حال چنانچه بازارها دارای عدم اطمینان باشند، سرمایه گذاران بایستی ابتدا میزان ریسک موجود را شناسایی و سپس به سرمایه گذاری و خرید سهام اقدام کنند (نژاد فهیم و همکاران، ۱۳۹۹).

در طول سال‌های اخیر دستیابی به کیفیت توجه مدیران به تجزیه و تحلیل و کنکاش در مورد اجزای بازار را ضروری ساخته است. مدیران توجه بیشتری به سود پیش بینی شده، حفظ رشد و بقای خود دارند. به بیان دیگر تحلیل گران به دنبال بهترین راه ارزیابی کیفیت سود هستند تا بتوانند سبد سرمایه گذاری مناسبتری را فراهم کنند. در حقیقت شرایط برای تحلیل گران، مدیران و محققان به طور کلی در نظر نگرفتن کیفیت سود دشوار می‌باشد (الناجر^۲، ۲۰۱۵). در ادبیات گزارشگری مالی نیز عاقله زیادی به اندازه‌گیری کیفیت گزارشات مالی وجود دارد. به عنوان مثال برخی مطالعات تجربی، تجزیه و تحلیل روند کیفیت درآمد بیش از زمان و عوامل تعیین کننده آن را مشخص کرده اند از جمله؛ سایر معیارهای موثر بر تغییرات مشخص در استانداردهای حسابداری، اجرای سیستم یا الزامات سیستم نظارتی در بین یا در طول جریان حسابرسی. مطالعات آتی از کیفیت سود برای نوع در پیامدهای اقتصادی از قبیل هزینه سرمایه نام برده اند (رستمی و همکاران، ۱۳۹۰).

نظریه کیفیت سود برای اولین بار توسط تحلیل گران مالی و کارگزاران بورس مطرح شد، زیرا آنها احساس می‌کردند سود گزارش شده قدرت سود شرکت را آن چنان نشان نمی‌دهد که در ذهن مجسم می‌کنند. آنها دریافتند که تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی شرکت‌ها به دلیل نقاط ضعف متعدد در اندازه‌گیری اطلاعات حسابداری کار مشکلی است. سوال اساسی این است که چرا تحلیل گران مالی در ارزیابی خود از سود خالص گزارش شده و یا سود هر سهم شرکت (بدون تعدیل) استفاده نمی‌کنند و جانب احتیاط را رعایت می‌نمایند. پاسخ این است که در تعیین ارزش شرکت نه تنها به کمیت سود، بلکه باید به کیفیت آن نیز توجه شود. منظور از کیفیت سود، زمینه بالقوه رشد سود و میزان احتمال تحقق سودهای آتی است (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵)؛ به عبارت دیگر، ارزش یک سهم تنها به سود هر سهم سال جاری شرکت بستگی ندارد بلکه به انتظارات از

¹-Riel

²-Al-Najjar

آینده شرکت و قدرت سودآوری سال‌های آتی و ضریب اطمینان نسبت به سودهای آتی بستگی دارد بسیاری از تحقیقات قبلی درباره کیفیت سود در شرکت‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته اند و به وسیله بازارهای منظم در برابر بازارهای انحصار طلب مورد بررسی قرار گرفته است (اندروس^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). مطالعات گذشته نشان می‌داد که تنها بین سود سهام و درآمد رابطه وجود دارد بعلاوه در این تحقیقات مشخص گردیده است که بین سود سهام و کیفیت سود نیز رابطه وجود دارد. برداشت حسابداری و تحلیل گران مالی از واژه سود متفاوت است. تحلیل گران مالی عموماً سود گزارش شده (سود حسابداری) را متفاوت از سود واقعی می‌دانند. یکی از دلایل این تفاوت از دیدگاه تحلیل گران این است که سود می‌تواند به وسیله مدیران دستکاری شود (زلفی و همکاران، ۱۳۹۶). تحلیل گران مالی تلاش می‌کند تا چشم انداز سود شرکت‌ها را ارزیابی کنند. چشم انداز سود به ترکیب ویژگی‌های مطلوب و نامطلوب سود خالص، اشاره دارد. برای نمونه، شرکت دارای عناصر و اقلام ثابت در صورت سود و زیان خود نسبت به شرکت فاقد این اقلام و عناصر، کیفیت سود بالاتری دارد. همین امر به تحلیل گران اجازه می‌دهد سود آتی شرکت را با قابلیت اطمینان بیشتری پیش بینی نمایند. در واقع بسیاری از توجهات در تحقیقات حسابداری اخیر به تاخیر استانداردهای کیفیت سود بر می‌گردد. هرچند کیفیت سود تنها بوسیله استانداردهای حسابداری مشخص نمی‌شود، زیرا استانداردهای حیابداری نمی‌توانند بر سطوح جزئیات مورد نیاز در تجارت، تاخیر نوآوری در تجارت و بکارگیری آنها در مطرح می‌کنند (قدردان و همکاران، ۱۳۹۹).

بورس

بورس یک نوع بازار است که در آن دارایی‌های مختلفی مورد معامله قرار می‌گیرند. این بازار همچنین یک نهاد ساختاریافته است که به عنوان یکی از مهمترین ارکان اساسی بازار سرمایه نیز شناخته می‌شود. مدیریت انتقال ریسک، شفافیت بازار، کشف قیمت، ایجاد بازار رقابتی و مهمتر از همه جمع آوری سرمایه و پس اندازهای اندک برای تامین سرمایه فعالیت‌های اقتصادی از مهمترین کاربردهای بورس محسوب می‌شوند (صدرآرا و همکاران، ۱۳۹۸).

بورس اوراق بهادار تهران، بازاری متشکل و خودانتظام است که اوراق بهادار در آن توسط کارگزاران یا معامله‌گران طبق قانون مورد دادوستد قرار می‌گیرد. بورس اوراق بهادار در قالب شرکت سهامی عام تأسیس و اداره می‌شود. همچنین سهام بورس اوراق بهادار تهران در بورس تهران عرضه شده است. فکر اصلی ایجاد بورس اوراق بهادار در ایران، به سال ۱۳۱۵ برمی‌گردد. در این سال، یک کارشناس هلندی و یک کارشناس بلژیکی به منظور بررسی و اقدام در مورد تهیه و تنظیم مقررات قانونی به ایران آمدند؛ اما مطالعات آن دو، با آغاز جنگ جهانی دوم متوقف شد. در سال ۱۳۳۳، مأموریت تشکیل بورس اوراق بهادار به اتاق بازرگانی و صنایع و معادن، بانک مرکزی و وزارت بازرگانی محول شد. این گروه، پس از ۱۲ سال تحقیق و بررسی، در سال ۱۳۴۵ قانون و مقررات تشکیل بورس اوراق بهادار تهران را تهیه کردند. لایحه تشکیل بورس اوراق بهادار تهران در اردیبهشت ۱۳۴۵ در مجلس شورای ملی تصویب شد. در پانزدهم بهمن ۱۳۴۶، بورس تهران، با ورود سهام بانک صنعت و معدن و نفت پارس آغاز به کار نمود.

در حال حاضر، چهار بورس بزرگ کشور تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار فعالیت می‌کنند (فدایی و همکاران، ۱۳۹۷):

- ۱) بورس اوراق بهادار تهران که در آن، سهام شرکت‌ها و سایر اوراق بهادار مانند اوراق مشارکت خرید و فروش می‌شود.
- ۲) فرا بورس ایران که در آنجا هم سهام شرکت‌هایی که بنا به دلایلی موفق به پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران نمی‌شوند، مورد دادوستد قرار می‌گیرد.

^۱-Andreou

۳) بورس کالای ایران که در آن انواع کالاها مانند محصولات پتروشیمی، فلزات، محصولات کشاورزی و قراردادهای آتی سکه و... خرید و فروش می‌شود.

۴) در نهایت بورس انرژی که به‌تازگی تأسیس شده و در آن، حامل‌های انرژی با محوریت برق، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین حامل‌های انرژی، خرید و فروش شود

فرا بورس

داد و ستد بیرون از بورس یا به اصطلاح فرا بورس^۱ به‌طور مستقیم میان دو طرف بدون هیچ گونه نظارتی از جانب یک بورس انجام می‌گیرد. فرا بورس در مقابل داد و ستد بورسی که در بازارهای سازمان یافته رخ می‌دهد قرار دارد. یک بورس اوراق بهادار مزایایی همچون تسهیل نقدشوندگی، کاهش ریسک اعتباری در مورد نکول یکی از طرفین معامله، شفافیت و در دسترس بودن قیمت جاری بازار را دارد. در معاملات بازار فرا بورس قیمت برای عموم لزوماً منتشر نمی‌شود و به دلیل اینکه قراردادها دو جانبه هستند هر طرف می‌تواند نگران ریسک اعتباری طرف دیگر باشد. همچون معاملات بورسی معاملات فرا بورس در مورد کالا، ابزارهای مالی (شامل سهام) و اوراق مشتقه آن‌ها انجام می‌گیرد (دمریجان^۲ و همکاران، ۲۰۱۴). بازار اوراق مشتقه فرا بورس در دارایی‌هایی مثل نرخ بهره، نرخ ارز، سهام و کالا فعال است. محصولاتی که در بورس مبادله می‌شوند باید به خوبی استاندارد باشند. در واقع برای ایجاد شفافیت، محصولات مبادله شده باید مطابق با کمیت، کیفیت و عینیت مشخص تعریف شده بوسیله بورس و در تمام معاملات یکسان باشند. بازار فرا بورس این محدودیت‌ها را ندارد. برای مثال ممکن است طرفین روی کمیت غیر معمول توافق کنند. در سال ۲۰۰۸ تقریباً ۱۶ درصد از سهام ایالت متحده در خارج از بورس مبادله می‌شد. در آوریل سال ۲۰۱۴ این رقم تا حدود ۴۰ درصد افزایش پیدا کرد. در اواخر سال ۲۰۱۲ اگرچه مقدار معاملات اوراق مشتقه فرا بورس ۳/۳ درصد نسبت به سال قبل کاهش داشت، حجم معاملات پایاپای شده بالغ بر ۳۴۶/۴ تریلیون دلار بود (موهاد^۳ و همکاران، ۲۰۱۵). آمار منتشره بانک تسویه حساب‌های بین‌المللی در مورد بازارهای اوراق مشتقه فرا بورس نشان می‌داد که این مقدار پایان ژوئن سال ۲۰۱۳ بالغ بر ۶۹۳ تریلیون دلار بود. ارزش بازار ناخالص اوراق مشتقه فرا بورس که هزینه جایگزینی تمام قراردادهای در حال اجرا در قیمت‌های جاری بازار می‌باشد از ۲۵ تریلیون دلار در اواخر سال ۲۰۱۴ به ۲۰ تریلیون دلار در پایان سال ۲۰۱۵ کاهش یافت (یوهان^۴، ۲۰۱۷).

فرا بورس در ایران تحت عنوان شرکت فرا بورس ایران در سال ۱۳۸۷ تأسیس شد و فعالیت رسمی این شرکت در سال ۱۳۸۸ آغاز گردید. طبق تعریف اساسنامه این شرکت «بازار خارج از بورس، بازاری در قالب شبکه ارتباط الکترونیک یا غیر الکترونیک برای معاملات اوراق بهادار بر پایه مذاکره» معرفی شده است. برخلاف بازارهای جهانی خصوصاً آمریکا، صدور، تعلیق و لغو فعالیت‌های بازارهای خارج از بورس که فرا بورس نیز از همین دسته بازارها است، بر عهده شورای عالی بورس نهاده شده، همچنین تأسیس بازارهای خارج از بورس همانند تأسیس بورس‌ها و نهادهای مالی منوط به ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار است و فعالیت آن‌ها تحت نظارت سازمان انجام می‌شود (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵). مهم‌ترین مأموریت فرا بورس، ساماندهی و هدایت بنگاه‌های اقتصادی به منظور تأمین مالی از طریق بازار سرمایه می‌باشد، بنابراین شرایط و ضوابط پذیرش

¹ (Over-The-Counter) Otc

²-Demerjian

³-Mohd

⁴-Yohan

شرکت‌ها و تنوع شرایط پذیرش به گونه‌ای می‌باشد که شرکت‌ها با احراز حداقل شرایط و در سریع‌ترین زمان ممکن، امکان ورود به بازار را داشته تا بتوانند از تمامی مزایای شرکت‌های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار بهره‌مند شوند. فرابورس به عنوان یکی از ارکان اصلی بازار سرمایه، ابزارهای تأمین مالی را برای شرکت‌ها و کارخانه‌ها فراهم آورده و بر اساس شرایط فعالیت هر بنگاه، گزینه‌های مناسبی را برای استفاده از مزایای این بازار پیشنهاد می‌کند (فدایی و همکاران، ۱۳۹۷).

جایگاه کیفیت سود در مفاهیم نظری گزارشگری مالی

حسابداران برای تعریف سود معمولاً به دو مفهوم اقتصادی که بر مشاهدات دنیای واقعی مبتنی است، به عنوان نقطه شروع منطقی استناد می‌کنند. این دو مفهوم اقتصادی عبارتند از تغییر در رفاه و حداکثر کردن سود تحت شرایط مشخص ساختار بازار، تقاضا و بهای تمام شده عوامل تولید، این مفاهیم بطور ضمنی در تعریف هیئت استانداردهای حسابداری مالی به شرح زیر نیز ملفوظ شده است، سود جامع عبارتست از تغییر در حقوق صاحبان سرمایه واحد انتفاعی طی یک دوره آزمون موفقیت (یا شکست) عملیات یک واحد انتفاعی نیز میزان فزونی وجوه نقد دریافتی (یا کسری آن) نسبت به وجوه نقد مصرف شده سرمایه گذاری شده در بلند مدت می‌باشد (آریامند و همکاران، ۱۳۹۹). بخش اول تعریف بالا بر مفهوم حفظ سرمایه و بخش دوم آن بر مفهوم حداکثر کردن سود مبتنی می‌باشد. اگر چه اقتصاددانان برای بهبود مفاهیم بالا و انطباق آن با مشاهدات دنیای واقعی کوشش کرده اند اما در حل مسایل مربوط به اندازه‌گیری آن موفقیت چندانی نداشته اند. در نتیجه، حسابداران برای اندازه‌گیری سود قواعد دقیقی را بکار گرفته و به موضوع نزدیکی آن به مفاهیم اقتصادی نیز توجه چندانی نکرده اند (اینام^۱ و همکاران، ۲۰۱۷). اگر چه مفهوم تعهدی سود به عنوان یک اندازه‌گیری بنیادی، با انتقادهایی مواجه است؛ اما از دیدگاه اطلاعاتی، این مفهوم بیانگر نتیجه فعالیت حسابداری می‌باشد. براساس فرضیات بازار کارآمد، پژوهش‌های مشاهده‌ای نیز نشان داده است که سود حسابداری، بار و محتوای اطلاعاتی دارد. محاسبه سود حسابداری از لحاظ یک اندازه‌گیری یگانه عملکرد و یا اطلاعاتی که در محاسبه آن لحاظ می‌شود، توسط حسابداران حرفه‌ای و تحلیل گران مالی همواره مورد تاکید قرار داشته است (کوایبیا^۲، ۲۰۱۴)؛ مثلاً در بیانیه شماره یک هیئت استانداردهای حسابداری مالی آمده است که کانون توجه گزارشگری مالی، اطلاعات مربوط به عملکرد واحد انتفاعی است که توسط معیارهای سود و اجزای تشکیل دهنده آن تأمین می‌شود. هدف اولیه از گزارش سود، تأمین و ارائه اطلاعات مفید برای کسانی است که بیشترین علاقه را به گزارش‌های مالی دارند؛ اما تبیین اهداف مشخص‌تر نیز برای درک بهتر گزارشگری سود ضرورت دارد. یکی از هدف‌های اساسی که با اهمیت‌ترین هدف از دیدگاه تمامی استفاده کنندگان گزارش‌های مالی محسوب می‌شود، اینجا تمایز بین سرمایه گذاری و سود منابع و جریان‌ها به عنوان بخشی از فرایند توصیفی حسابداری است (قربانی و همکاران، ۱۳۹۹).

لایی^۳ (۲۰۰۸) ارتباط بین کیفیت سود را با هزینه خاص بدهی و هزینه خاص حقوق صاحبان سهام عادی مورد بررسی قرار دادند. در این تحقیق، ارتباط بین هشت شاخص کیفیت سود با هزینه خاص بدهی و هزینه خاص حقوق صاحبان سهام عادی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج بدست آمده حاکی است که شرکت‌های با کیفیت سود پایین در مقایسه با شرکت‌هایی با کیفیت سود بالا، هزینه بدهی و هزینه سرمایه عادی بالاتری دارند. موهاد^۴ و همکاران (۲۰۱۵) کیفیت سود و ضریب

¹-Inaam

²-Kouaiba

³-Lai

⁴-Mohd

واکنش سود را، هنگام افزایش با ثبات سود و فروش بررسی کردند. نتایج تحقیق آنان نشان داد، شرکت‌های دارای رشد سود توام با افزایش فروش، از کیفیت سود و ضریب واکنش سود بالاتری نسبت به شرکت‌های دارای رشد سود توام با کاهش هزینه برخوردار هستند. منزاکو^۱ و همکاران (۲۰۱۶) رابطه اقالم تعهدی (تفاوت بین سود و جریان‌های نقدی) را با بازده آینده سهام بررسی کردند و نشان دادند که شرکت‌های با ارقام تعهدی زیاد در دوره‌ی بعد از گزارشگری اطلاعات مالی، بازده سهام آنها کاهش می‌یابد. یک تفسیر از این نتایج این است که شرکتها با کیفیت سود پایین یعنی شرکت‌هایی که ارقام تعهدی بالایی دارند در دوره‌ی پس از گزارشگری سود، دچار افت بازدهی می‌شوند، زیرا سرمایه‌گذاران به مساله کیفیت سود پایین شرکتها پی می‌برند و قیمت سهام را متناسب با آن تعدیل می‌کنند.

پیشینه تحقیق

چن^۲ و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهشی تحت عنوان «کیفیت حسابرسی و مدیریت سود برای شرکت‌های درگیر در عرضه عمومی سهام تایوان» با انتخاب ۴ شرکت بزرگ حسابرسی به عنوان حسابرسان با کیفیت و مقایسه سود در شرکت‌های حسابرسی شده توسط این ۴ شرکت با سود در سایر شرکت‌هایی که توسط غیر این ۴ شرکت حسابرسی شده‌اند، به بررسی ارتباط کیفیت حسابرسی و مدیریت سود در مراحل قبل و بعد از عرضه عمومی سهام پرداختند و به این نتیجه رسیدند که اولاً در چنین شرکت‌هایی مدیریت سود رخ می‌دهد و ثانیاً بین مدیریت سود و کیفیت حسابرسی ارتباط معنی‌داری وجود دارد، به این صورت که بالاتر بودن کیفیت حسابرسی موجب کاهش مدیریت سود در این شرکت‌ها می‌شود.

برث (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان «به موقع بودن گزارشگری و کیفیت اطلاعات مالی» به بررسی اثر صنعت، نوع گزارشگری و سود (مثبت یا منفی) بر زمان ارائه گزارشات مالی سالانه شرکت‌های ثبت شده در بورس استانبول پرداختند. آنها دریافتند شرکت‌های با سود مثبت، صورت‌های مالی خود را زودتر ارائه می‌دهند.

بذرافشان مقدم، و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان «تأثیر تعدیل‌کنندگی کیفیت و تداوم حسابرسی بر رابطه بین ساختار مالکیت و مدیریت سود» انجام داده‌اند. آزمون فرضیه‌ها با استفاده از روش آماری داده‌های تلفیقی با استفاده از اطلاعات ۱۷۰ شرکت منتخب انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داد که کیفیت حسابرسی، تداوم انتخاب حسابرسان، مالکیت نهادی و مالکیت مدیریتی باعث کاهش مدیریت سود می‌شوند. همچنین روابط تعاملی بین متغیرهای مزبور نیز نشان داد که با افزایش کیفیت و تداوم انتخاب حسابرسان؛ مالکیت نهادی و مالکیت مدیریتی به صورت فزاینده باعث کاهش مدیریت سود می‌شوند.

بنی مهد و همکاران (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیر همبستگی بین سود و زمان‌بندی اعلان آن بر کیفیت اقالم تعهدی» به بررسی تأثیر همبستگی بین سود شرکت‌های صنعت و زمان‌بندی اعلان سود بر اقالم تعهدی مورد استفاده توسط مدیریت شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. نتایج حاصل از این تحقیق نشان دادند که عملکرد نسبی سود شرکت تأثیر معناداری بر اقالم تعهدی اختیاری استفاده‌شده توسط شرکت دارد.

خواجوی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «رابطه‌ی بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود با هدف دستیابی به آستانه سود» به بررسی رابطه‌ی بین احتمال دستیابی به آستانه‌های خاصی از سود (شامل اجتناب از زیان، اجتناب از کاهش سود و اجتناب از سود غیرمنتظره‌ی منفی) و کیفیت حسابرسی می‌پردازد. یافته‌های حاصل از این بررسی نشان می‌دهد که بین

¹-Manzanequ

2-Chen

احتمال مدیریت سود با هدف دستیابی یا پیشگیری از سود سال قبل و اندازه‌ی مؤسسه‌ی حسابرسی و امتیاز کنترل وضعیت و کیفیت حسابرسی رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد؛ اما رابطه‌ی معناداری بین کیفیت حسابرسی و آستانه‌های اجتناب از زیان و اجتناب از سود غیرمنتظره‌ی منفی یافت نشد.

نتیجه گیری

سود یکی از مهم‌ترین مفاهیم در تجارت به شمار می‌رود که حسابداری نیز به قدری توسعه نیافته است که بتواند آن را به طوریکه مورد پذیرش عموم باشد تعریف کند. سود یکی از مفاهیم کلیدی در حسابداری است که از اقتصاد گرفته شده است. در عصر حاضر مفهوم حداکثر کردن سود از سوی محققان اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است؛ که به جای آن حداکثر کردن مطلوبیت را به کار می‌برند اما وجودانگیزه برای تأسیس و اداره‌ی واحدهای اقتصادی وجود توانایی سودآوری نشانه‌ی از سلامت یک واحد اقتصادی است. سود اصلی‌ترین محصول حسابداری می‌باشد. هدف اصلی آن فراهم آوردن اطلاعاتی مفید برای سنجش عملکرد و توانایی در پیش بینی جریان های نقدی آتی شرکت‌ها است. سود در سیستم تعهدی و حسابداری که مدیریت انتخاب می‌نماید محاسبه می‌شود که اگر سود کیفیت مناسب را نداشته باشد نمی‌تواند در تصمیم‌گیری‌های مفید واقع گردد و بنابراین کیفیت سود از ملاک‌های مهم در تصمیم‌گیری‌ها مالی محسوب می‌گردد.

اندروس (۲۰۱۳) کیفیت سود را بیان صادقانه سود گزارش شده، تعریف کرده است. همچنین کوآبیا (۲۰۱۴) کیفیت سود بالا را نشانه مفید بودن اطلاعات سود برای تصمیم‌گیری استفاده کنندگان صورت‌های مالی و همچنین مطابقت بیشتر آن با سود اقتصادی می‌باشد. کیفیت سود را میتوان بر اساس یکی از ابعاد چهارگانه: ویژگی‌های سری‌های زمانی سود، رابطه بین سود، ارقام تعهدی و وجه نقد، خصوصیات کیفی هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی و اجرای تصمیمات بیان کرد. تصمیم‌گیرندگان برای گرفتن تصمیمات درست و دقیق نیازمند به اطلاعاتی درست و سودمند می‌باشند که بالتبع اکثر اطلاعات باید از طریق گزارش‌های مالی در اختیار آنها قرار بگیرد. بیشتر استفاده کنندگان صورت‌های مالی بر اقلامی تکیه می‌کنند که تصور میشود که مربوطترین اطلاعات است. بر همین اساس ما در این پژوهش به دنبال بررسی تأثیر پذیرش در بازارهای مختلف بورس و فرابورس بر کیفیت سود می‌باشیم

با توجه به اینکه کیفیت سود از اهمیت بالایی برخوردار بوده و جزء مفاهیم اصلی حسابداری می‌باشد، دارای تفاسیر گوناگونی میان محققین است، به طوری که اتفاق نظر گسترده‌ای میان تعاریف کیفیت سود، وجود ندارد و محققین از تعاریف مختلفی برای کیفیت سود استفاده کردند.

از جمله اهداف تشکیل بازارهای مالی و سرمایه مانند بورس و فرابورس می‌شود به ارتقای بازار سرمایه در تامین مالی و بکارگیری قوانین و مقررات‌ها برای سلامت بازار و رعایت حقوقی برای سهام داران و سرمایه گذاران و همچنین ایجاد بازاری سالم با عملکردی مناسب اشاره کرد. تحقق این اهداف نیازمند به کارگیری این قوانین و مقررات‌ها می‌باشد که بتواند برای سرمایه گذاران و سهامد اطمینان حاصل کند که از جمله رویه‌های و مقررات حاکم بر این بازارها، الزامات پذیرش شرکتهای بورس و فرابورس است. از آنجایی که سهام داران و سایر ذی نفعان از اطلاعات حسابداری نیازمند اتکا بر این اطلاعات هستند لذا این اطلاعات ارائه شده توسط شرکت‌های بورس یا فرابورس باید از کیفیت بالا و علی الخصوص کیفیت سود بالایی برخوردار باشد.

منابع

- ۱) آریامند، زینب و ابراهیمی، سید عباس، (۱۳۹۹)، اثر هموارسازی سود بر کیفیت درآمدها و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، <https://civilica.com/doc/1032102>
- ۲) بذرافشان مقدم، الهام و بذرافشان مقدم، ندا و معقول، فاطمه، (۱۳۹۹)، بررسی نقش سامانه‌ی ادغام و تملیک فرابورس در تحقق اقتصاد مقاومتی، ششمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم انسانی، اقتصاد و حسابداری ایران، تهران، <https://civilica.com/doc/1117649>
- ۳) بنی مهد، بهمن؛ اصغری، علی. (۱۳۹۰). بررسی اثر اهرم شرکت بر سیاست تقسیم سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، مجله دانش مالی تحلیل اوراق بهادار. شماره دهم
- ۴) حیدری، سمیه و امری اسرمی، محمد، (۱۳۹۵) رتبه بندی عملکرد شرکت‌های بیمه عضو بورس و فرابورس اوراق بهادار تهران با رویکرد فرایندتحلیل شبکه‌ای فازی و معیارهای تصمیم‌گیری چند شاخصه مبتنی بر ارزیابی متوازن، ششمین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تبریز، <https://civilica.com/doc/599759>
- ۵) خواجوی، شکراله و ولی پور هاشم و حاکمی بهروز. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر ساختار سرمایه بر بازده غیر عادی انباشته در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش سرمایه گذاری، دوره، ۱ شماره، ۱ صص ۱۴۱-۱۵۲.
- ۶) خواجوی، شکراله و ابراهیمی میمند، مهدی (۱۳۹۴). رابطه‌ی بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود با هدف دستیابی به آستانه‌ی سود. دانش حسابداری، ۶ (۲۲). صص ۲۹-۵۶.
- ۷) دهقان خانقاهی، بیبا و بحری ثالث، جمال و جبارزاده کنگرلویی، سعید و آشتاب، علی، (۱۳۹۹)، بررسی مقایسه‌ای دقت پیش‌بینی مدل‌های ماشین بردار پشتیبان، شبکه بیزین و سی‌فایو در پیش‌بینی قیمت‌گذاری کمتر از واقع شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار و فرابورس، <https://civilica.com/doc/1146643>
- ۸) رستمی، محمدرضا و فلاح شمس لیاستانی و میرفیض اسکندری فرزانه. (۱۳۹۰). ارزیابی درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران: مطالعه مقایسه‌ای بین تحلیل پوششی داده‌ها و رگرسیون لجستیک. پژوهش‌های مدیریت در ایران: دوره ۱۵، شماره ۳. صفحه ۱۲۹ تا صفحه ۱۴۷
- ۹) زلفی، حسین و امین امیر بختیاروند و سعید ابراهیم زاده (۱۳۹۶). تأثیر کیفیت حسابرسی بر دقت پیش‌بینی جریانهای نقدی عملیاتی آتی. مطالعات تجربی حسابداری مالی. سال ۱۳. شماره ۵۳ صص ۱۹۰-۱۶۵
- ۱۰) ساریخانی، نصیبه و اله برزگر. (۱۳۹۵). بررسی رابطه‌ی بین کیفیت حسابرسی و تجدید ارائه صورتهای مالی ناشی از مدیریت سود و مدیریت وجه نقد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی. سال ۸ شماره ۲۹. صص ۱۰۳-۱۳۱.
- ۱۱) صدرآرا، مهرداد و عمرانی، حامد و عمرانی، علی، (۱۳۹۸)، ارزیابی اثربخشی نظارت بر معاملات در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران، هفدهمین همایش ملی حسابداری ایران، قم، <https://civilica.com/doc/959565>
- ۱۲) فدائی، مهدی و هرمزی، محمد، (۱۳۹۷)، تأثیر درماندگی مالی بر بازده سهام در بازار فرابورس ایران، اولین همایش ملی نگرش‌های نوین در مدیریت، حسابداری و اقتصاد، رودسر، <https://civilica.com/doc/881069>
- ۱۳) قدردان، احسان و حسینی سرچشمه، اکبر، (۱۳۹۹)، کیفیت کنترل داخلی و پایداری سود، ششمین کنفرانس ملی علوم انسانی و مطالعات مدیریت، <https://civilica.com/doc/1233819>

- ۱۴) قربانی گوگردقی، امیر و ابونئی مهریزی، سینا و حکمی، مهرناز، (۱۳۹۹)، تأثیر تعدیلات حسابرسی بر کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت امور مالی، تجارت، بانک، اقتصاد و حسابداری، <https://civilica.com/doc/1127034>
- ۱۵) منصورفر، غلامرضا و فرزاد غیور و بهناز لطفی. (۱۳۹۲). توانایی ماشین بردار پشتیبان در پیش‌بینی درماندگی مالی. پژوهش‌های تجربی حسابداری. سال ۵. شماره ۱۷. صص ۱۷۷-۱۹۵.
- ۱۶) نژاد فهیم، سید رضا و زمانی، سمانه، (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر میزان اصلاحات سود حسابرسی، <https://civilica.com/doc/1180771>

- 17) Al-Najjar, B. (2015). The financial determinants of corporate cash holdings: evidence from some emerging markets, *International Business Review*. 22 (1), 77 – 88.
- 18) Altman, E. I. (2004). Predicting financial distress of companies: revisiting the Z-score and ZETA models. Stern School of Business, New York University, 9-12.
- 19) Andreou, p., Ehrlich, D. & louca, C. (2013). Managerial ability and firm performance: Evidence from the global financial crisis. Working paper. Available at <http://www.mfsociety.org>.
- 20) Barth, M. E., Landsman, W.R., & Lang, M.H. (2016). International Accounting Standards and Accounting Quality, *Journal of Accounting Research*, 46, 467-498.
- 21) Chen, C. Y., Lin, C. J., & Lin, Y. C., (2008), "Audit Partner Tenure, Audit Firm Tenure, And Discretionary Accruals: Does Long Auditor Tenure Impair Earnings Quality?", *Contemporary Accounting Research*, 25 (2), PP. 415-445.
- 22) Clout, J & J. Roger (2016). Earnings in firm valuation and their value relevance. [Journal of Contemporary Accounting & Economics, Volume 12, Issue 3](#), PP 223-240.
- 23) Demerjian, P., B. Lev, and S. McVay. (2014), "Quantifying managerial ability: A new measure and validity tests". *Management Science*, forthcoming.
- 24) Inaam, Z., & Khamoussi, H. (2017). Audit committee effectiveness, audit quality and earning management: A meta-analysis. *International Journal of Law and Management*, 58 (2), 179-196.
- 25) Kouaiba Amel,, Anis Jarbouib., (2014), "External Audit Quality And Ownership Structure: Interaction and Impact on Earnings Management of Industrial And Commercial Tunisian Sectors", *Journal of Economics, Finance and Administrative Science* 19, PP. 78-89
- 26) Lai, K. W., & Gul, F. A. (2008). Was audit quality of Laventhol and Horwath poor?. *Journal of accounting and public policy*, 27 (3), 217-237.
- 27) Lin, L & R. Morris & H. Kang & Q. Tang. (2016). Information asymmetry of fair value accounting during the global financial crisis. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*. Vol 9, pp.221-236.
- 28) Manzanque, Montserrat & Alba María Priego & Elena Merino. (2016). Corporate governance effect on financial distress likelihood: Evidence from Spain. *Revista de Contabilidad – Spanish Accounting Review* 19 (1) (2016) 111-121

- 29) Mike w. peng. ananc.Multleu, stevesauennwald, (2015), Board Interlocks and Corporate Performance Among Firms Listed Aboard, Journal of management history, Vol.21, No. 2.
- 30) Mohd Noor,Nurul Fitri, Zuraidah Mohd Sanusia, Lee Teck Heang, Takhiah Mohd Iskandar, Yusarina Mat., (2015), "Fraud Motives and Opportunities Factors on Earnings Manipulations7th International Conference on Financial Criminology", Wadham College, Oxford, United Kingdom. Procedia Economics Nd Finance 28, PP. 126 – 135.
- 31) Oler. D., and Picconi. M., (2014). Implications of insufficient and excess cash for future performance. Contemporary Accounting Research. 31 (1), 253-283.
- 32) Riel, S. & C. Tano (2014). The Impact of the Global Financial Crisis on Audit; a Study of Publicly Listed Swedish Firms. Master thesis, Business and Economics.
- 33) Yohan An. (2017). Effect of Outside Director's Quality on Firm Value and Earnings Quality. Research Journal of Business Management. SSN 1819-1932 DOI: 10. 3923/rjbm. 2017 39.45